

הישיבה השמונים ושבע

ביום הרביעי, ז' בתמוז תשכ"ח בשעות 3.30 עד 6.30 אחה"צ בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים: החברים האדונים בן-חיים, בן-נון, ברגרין, גרינברג, ייבין, מלמד, מירסקי, רבין, ריבלין, שירמן, שלי.
 החברים היועצים האדונים אירמאי, בן-שמאי, מורג, מיקם, מלצר, קדרי, קרוא, רצהבי, שבטיאל.
 חברי המזכירות: הגברות בהט ורייך והאדונים איתן, מדן.

- א. הכרזה על פרס זאלצמאן לשנת תשכ"ט
- ב. אישור שני כרכי המילון המונחי האלקטרוניקה
- ג. ערעור על המונח "יותרת".

א. הא' בן-חיים: אנו חוזרים ומודיעים:
 בסיון תשכ"ז הוכרו על פרס זאלצמאן לשנת תשכ"ט על הנושא "פעולת התיקונים בלשון מן תש"ח עד תשכ"ז ורישומה בהוראת הלשון בבית הספר". המשתתפים בתחרות מתבקשים לשלוח את מחקרם אל האקדמיה לא יאוחר מיום א' במנחם אב תשכ"ט.

- ב. הא' איתן: המילון הגדול (כ-500 עמודים) למונחי הקשר והאלקטרוניקה, שאנו עומדים למסור להדפסה במשך השנה, כולל מונחים מתוך
- א. המילון המונחי הטלפונאות - הוצאת האקדמיה, תשי"ז;
 - ב. המילון המונחי רדיו ואלקטרוניקה - הוצאת משרד הדואר, תש"ך - מליאת האקדמיה אישרה מנחים אלו בשנת תשכ"ו (ישיבות ע', ע"ד);
 - ג. המילון הבין-לאומי למונחי האלקטרוניקה - המליאה אישרה מנחים אלו בשנת תשכ"ז (ישיבה פ"א);
 - ד. המילון הבין-לאומי לטלפון ולטלגרף (הוצאה ארעית של הוועדה האלקטרוטכנית הבין-לאומית משנת 1959);
 - ה. מילואים למילון מונחי הרדיו והאלקטרוניקה (ב. לעיל) - מונחי מוליכים למחצה. רק החלקים ד'-ה' עדיין לא אושרו במליאת האקדמיה.

רוב המונחים, הבאים בחלקים אלו, אינם אלא מלים עבריות פשוטות, כגון: הַזְרָקָה (Injection), פְּרִיזָה קְדִימָה (forward breakdown), או צירופים של מלים שכבר אושרו, כגון: שְׁיִן נְחוּת (attenuation equalizer), בּוֹרֵר מְפַלֵּה (discriminating selector).
 לפיכך הצענו בהודעת-הסיכום לעיונם של חברי האקדמיה רק אותם הערכים, שיש בהם חידוש לשוני או שינוי מקביעה קודמת.
 בתום הדיון מתבקשת המליאה לאשר את שני החלקים האלה של המילון, ובכך יאושר המילון כולו ויוכל להימסר לדפוס.
 על הודעת-הסיכום נתקבלו הערות מן האדונים אירמאי, בן-נון, רצהבי ונצר, ועלי להודיע על שינוי כמה ערכים, ששינתה הוועדה בעקבות ההערות האלה.
 המלה פְּלִקָּה (flying) עוררה תגובה שלילית, וגם הוועדה עצמה עדיין מפקפקת בה. לפיכך היא מבקשת להוציא מכלל האישור את המלה הזאת, והיא תביא הצעה חדשה בעניין זה.

הא' ייבין: ומה דינו של המונח הראשון בהודעה: "הפסד החזר סמי, הפסד החזר איזוני"? אנו מאשרים שני מונחים?

הא' איתן: אלה שני מונחים שונים, ואכן מוטב היה לרשום כל אחד לחוד. ועוד הוועדה מציעה לתקן את הניקוד של שם-התואר "אחורני(ת)" ולנקדו ברי"ש קמוצה ובלי דגש בנו"ן, להבדיל מתואר-הפועל אַחֲרָנִית.

בגלל קוצר הזמן עדיין לא הספקנו להביא את כל המונחים האלה לפני ועד האישורים בחיפה. אנו עומדים לעשות זאת, וייתכן, שאחר כך תבואנה עוד הצעות תיקן במילון זה. עומדים לדיון רק מונחים, שביקשו החברים דיון עליהם.

המונח "עֵתָהּ; עֵתוּ-to time; timing" מעורר בעיה קשה. הוועדה מציעה את המלה עֵתוּי, לא רק מפני שהיא מקובלת בעם, אלא מכיוון שלפני שנים אחדות היה דיון בשאלה זו בוועדת הדקדוק, ונשמעו דעות של כמה חברים, שאמרו, שאפשר לקבל "עיתוי". אנו רואים את המלה לא כגזורה מ"עֵת", אלא משורש חדש, המבוסס על המלה עֵתָהּ. בכל זאת, מכיוון שיש ספק, אמרה הוועדה המקצועית בישיבתה האחרונה, שאם אין האקדמיה מאשרת עכשיו את המלה עֵתוּי, הריהי מוכנה למחוק את המלה מן המילון. אין היא הכרחית דווקא במילון זה, והפתרון יכול לבוא במקום אחר.

הא' רבין: איני יודע, אם אני מדבר לסדר-היום. אנו נמצאים במצב קשה. מדובר במילון של כ-500 עמודים, שחברים ראו ולא ראו אותם. איני חושב, שיש רבים הזוכרים מה היה שם. אנו מתבקשים לאשר מספר דוגמאות, שאנו רואים אותן כאן בפעם הראשונה.

הא' בן-גון: לאשר את המילון כולו.

הא' רבין: אנו מתבקשים להחליט על דברים, שאולי הם טובים, ואולי הם רעים. מתוך הדיון קשה לדבר עליהם. אנו שומעים כאן, שייתכן שיהיו שינויים, ושכל החומר הזה עוד יבוא לפני ועדת האישורים, והיא יכולה עוד להכניס שינויים.

איני מציע לדחות את האישור. אני חושב, שזהו מילון חשוב ונחוץ. אך איני חושב, שהמליאה יכולה מבחינה פיסית לדון במילון זה כמו שצריך; זהו מילון עצום, ואם נדון בו כפי שצריך לדון בו, יעכב הדיון את שאר עבודותיה של המליאה. מילונים אחרים כאלה עוד יבואו לפנינו. זה מעלה את שאלת אישור המילונים על ידי המליאה. מילונים אלה נעשים בידי ועדות, המשקיעות בהם עבודה רבה. יש חברים, ששעתם פנויה, והם מעירים את הערותיהם, והערות אלה מובאות בחשבון. קיימת גם ועדת אישורים. מהו אפוא האישור שלנו? אני מתכוון להצביע בעד האישור, אלא שאני מאשר דבר מתוך אמונה, שהוועדה עשתה את מלאכתה כראוי, שאנו יכולים לסמוך את ידנו על מעשי הוועדה עם כל המנגנון שסייע לה. קשה לומר, שאנו מאשרים את המילון. היום נכנסתי לרשימת חברי ועד המינוח. ועד המינוח צריך לדון בשאלה זו.

הא' בן-חיים: פרט אחד עקרונותי: כבר חמש עשרה שנה יש סדרי עבודה באקדמיה, ולפני כן - במקום אחר. החוק מקנה למליאה את הזכות להחליט. המליאה כולה אינה עושה את מלאכת ההכנה, אלא היא ממנה לשם כך ועדות. דומה הדבר לסדרי העבודה של הכנסת, המעבירה נושאים שונים לדיון בוועדותיה. החברים נותנים אמון הן במזכירות והן בוועדות, והם משגיחים על העבודה הלשונית. כל החומר נשלח לחברים, כל הרוצה יכול לעיין בחומר ולשלוח את הערותיו. כל שאלה, שמעלה חבר האקדמיה, נדונה בוועדה. המליאה עושה את

עבודתה מתוך ידיעה ברורה, שהוועדה טרחה והכינה את החומר כראוי, כל חבר רשאי לעורר שאלה או להעיר הערות. זהו סדר העבודה שלנו; המליאה איננה יכולה לעסוק בכל העניינים האלה. אין זה דבר מקרי, שנים על שנים דנים כך. לאחר בירור הערעורים של החברים מביאים את המילון לאישור.

הא' אירמאי: האם עליי לפרש את הצעתו של הא' איתן, שהמליאה מאשרת את המילון חזן מאותם מונחים שתחליט ועדת האישרים של הוועדה המרכזית להחזיר אותם למליאה?

הא' איתן: המליאה מאשרת על מנת שתהיה רשות בידי ועדת האישרים להציע שינויים. הא' בן-חיים: שום דבר לא ייעשה בלי ידיעת המליאה.

הא' בן-שמאי: למונחים "יתיר" ו"חסיר": יתיר הוא יותר מן המידה, אבל לא "שלא במקומו", כפי שהוגדר בהודעה.

הא' איתן: פה מדובר על טלגרף. יש שם שני יסודות: תו רווח, וגם הרווח יש לו תפקיד. תו שלא במקומו – והוא מיותר – נקרא "יתיר". רווח שלא במקומו נקרא "חסיר".

הא' ייבין: אני מסתייג במקצת מדברי הא' רבין. אך יש משהו בדבריו, המחייב תיקון. כל המונחים האלה היו למעשה לנגד עיני החברים. זכותם הייתה להעיר, ואם לא העירו, הפסידו. אלא שבכל זאת יש כאן תקלה מסוימת, שהעירו עליה כבר פעמים הרבה. אנו מקבלים חוזרים של עשרות עמודים, כרך של מונחים. אין לי פנאי וסבלנות לשבת לעיין ברצינות בכרך של 50-60 עמודים רצופים של מונחים. אני מבקש מן המזכירות המדעית, שלא לשלוח חוזרים ארוכים כל כך, כי זהו בובו של נייר, של בולים ושל זמן. אני מבקש את כל הוועדות, שלאחר פרק, שכוללים בו 8 עד 12 עמודים, אפילו אין זה פרק שלם, ישלחו אותו לעיון. אני יודע, שהדבר יקשה על חברי הוועדה, אבל יש גבול ליכולתם של החברים. כאשר חבר מקבל חזר בן 100 עמודים, איננו קורא אותו.

בעניין הבאת המילון למליאה לאישור נעשתה שגיאה. המילון לא היה צריך להיות מובא לכאן אלא לאחר שעבר את הוועדה המרכזית למונחי הטכניקה. אי אפשר שנאשר משהו על תנאי, ואי אפשר שיהיו עוד ערעורים על האישור שלנו. אין עניין מסובך ביותר להביא את המילון לפני הוועדה המרכזית למונחי הטכניקה, ולאחר שתדון הוועדה בכך, יובא המילון למליאה.

הא' בן-חיים: העבודה בטכניקה קשורה עם הטכניון. הטכניון יש לו ועדה מרכזית...

הא' אירמאי: משותפת לאקדמיה, לטכניון ולאגודת האינג'נרים והארכיטקטים בישראל.

הא' בן-חיים: יש שאלה עקרונית, האם צריך לדון במלה, שחבר האקדמיה מעלה עכשיו.

בעניין משלוח חוזרים קצרים יותר, אפשר להעביר זאת לתשומת לב ועד המונחים, שישקול באיזה אופן יש להמציא לחברים את החוזרים. זוהי שאלה אדמיניסטרטיבית.

הא' שלי: אני מבקש הסבר לכמה מונחים, מאיזה מקור הם צומחים. לדוגמה המלים "מקדם זרם", "מקדם מתח"; "מקדם זרם", "מקדם מתח". אילו הייתם מקשיבים לצלילן של שתי המלים האחרונות, הייתם גרתעים ממונח זה. האם אי אפשר למצוא מונח אחר?

הא' איתן: בחיל הקשר של צה"ל מבטאים את המלים הללו מאות אנשים. קשה לבוא

לפני ועדה של בעלי מקצוע, שהם משתמשים כך, ולומר להם, שאין השיניים יכולות לגרום כאלה.

הא' בן-חיים: איני מבין, שיש ערעור על "מקדם".

הא' בנדויד: אני רואה, שבמונח "מעגל לא ולא" שינו את הניקוד מו"ו קמוצה לוי"ו שוואית.

הא' איתן: הא' בן-גון העיר, שיפה "לא וְלא" בוי"ו קמוצה. אבל אחר כך נמצא, שמבחינת המשמעות יש קושי בניקוד זה. הכוונה אינה לחיזוק השלילה, אלא הכוונה: "לא" ועוד פעם "לא".

הא' קדרי: נשמע הסבר, או נחזיר לדין מונחים אחדים; המונח "רְבוּב" – נראה לי, כי אפשר לגזור את שם הפועל משורש ר ב ה, שכן יש חשש של עירוב עם רָבַב. אולי עדיפה הצורה "ריבו".

ועוד: כל עוד כותבים "פיסיקה", "מוסיקה" בסמך, צריך לכתוב "טרנסיסטור", אף הוא בסמך.

"עֶדְרוֹן" – vacancy – האם זה שם מופשט?

הא' איתן: בעיקר מוחש.

הא' קדרי: אני מציע להחזיר זאת לדין מחדש. הסופית – ון אינה רגילה לציין דבר מוחש.

הא' ריבלין: בעניין משלוח חזרים – כאשר אני קורא, איני יודע את העניין. ואם איני יודע את העניין, איך אני יכול לדעת, אם התרגום נכון. יש חברים המבינים בנושא זה, ואחרים המבינים בנושא אחר. מי שמבין מערער. כאשר אני שומע במה מדובר, אני יכול להתווכח ויכול לדבר על הצורה. לדוגמה "לא וְלא" פירושו: בשום אופן לא. כאן אני שומע, שהכוונה: לא זה ולא זה. יש הבדל בין "לא וְלא", בקמץ, לבין "לא וְלא", בשווא. ייתכן שצריך להגיד "לא זה ולא זה".

אני מחייב את המונח עֶתוּי, לאחר שכבר השתרש.

מוטב היה, אילו אמרו לנו, על אילו מונחים היו הערות. על מונחים אחרים איננו יכולים לדון. אנו סומכים על הוועדה, על אלה שקראו את החומר וידעו להעיר הערות. אם לא היו הערות, אנו מקבלים את המונחים.

הא' איתן: הודעת סיכום זו נשלחה לחברים לפני כמה שבועות בבקשה לשלוח למזכירות את ההערות והערעורים בכתב. הערעורים שנתקבלו – עסקנו בהם והכיננו דברי הסבר. מה שמתעורר כאן, איני יכול לקבל על עצמי את האחריות להסברתו המקצועית. לו ידעתי לפני שלושה ימים, שחבר יבקש הסבר לעניין "מעגל-או", הייתי מביא את המומחה, או הייתי מביא את ההסבר בכתב. זו איננה הצעה לדין. השאלה היא, אם יש ערעורים, או לא.

הא' בן-חיים: יש לחברים זכות, שההערה שלהם תידון כאן, ואם משהו לא מובן, הם זכאים להסבר. המונח "לא ולא" זו שאלה של דקדוק.

הא' אירמאי: כפי שהעיר את אוזני הא' רבין, יש להניח, שיקצרו זאת וישתמשו בראשי תיבות, כשם שאומרים ל"י במקום "לירות ישראליות".

הא' איתן: אנסה להסביר את המונח מְקָדֵם – bias באנגלית. מכשיר אלקטרוני, שעדיין אין בו זרם ומתח, נותנים בו לפני היכנסו לפעולה זרם או מתח, וכך נוצר מצב המוצא

לפעולתו. זה נקרא "מקדם זרם" או "מקדם מתח". אגב, המלה "מקדם" אושרה במונחי הספורט לעניין דומה לגדון כאן: היריב החזק גותן מקדם ליריבו החלש ממנו. ויש צורך גם בבינוני פעול. המכשיר הוא "ממוקדם-זרם" או "ממוקדם-מתח".

הא' בן-חיים: אין זה פסול. והחשש שלנו הוא רק זה, שמלה טכנית תיכנס לשימוש רגיל. אם זה מונח המיוחד למקצוע, אפשר לעשות זאת. השאלה, אם זו מלה כללית. לפי ההסבר, זהו מונח מיוחד לאלקטרוניקה. אם יאמרו שמשומו ממוקדם, איני חושב, שהעברית נחלה כישלון.

הא' קדרי: איני נזכר בשמות פעולה בסיום -ן, המציינים דבר מופשט וגם מוחש.

הא' בן-חיים: אינך מערער על הצורה. יהיה "עדרון" כמו "קסרון". הוועדה לענייני דקדוק עדיין לא הביאה לפני המליאה, מה שהחליטה בעניין האותיות ז וס במלים לועזיות. היא מציעה משהו, שעדיין אינו בשל לדיון במליאה. כאשר תקבל החלטה, יצטרכו לתקן לפיה רבות. זה עניין של כתיב, ולא של מונח. ברגע שתהיה החלטה, יתקנו אוטומטית את כתיבן של כל המלים הדורשות זאת. המונח "טרנויסטור" גופו הוא צירוף מוזר.

נשאר לדיון המונח "מעגל ולא ולא".

הא' איתן: אם המליאה נוטה לאשר את המונח עתוי - ניחא; אם לא - צריך יהיה לדון על הצעות אחרות.

הא' מלמד: אני מציע "מעגל לא ולא".

הא' שבטיאל: אני מציע "מעגל לא-לא", כלומר, מעגל "לא" ואף "לא".

הא' בן-חיים: אני מציע, שהצעות שהושמעו במליאה תידונה בוועדה.

הא' איתן: מה שאפשר לגמור כאן - אני מציע שנגמור. לאור הדיונים אני חושב, שהוועדה תקבל את הקביעה "מעגל לא-לא".

הא' שירמן: מבחינת המבטא יותר קל לומר "לא ולא" מאשר "לא לא".

הא' בן-חיים: אנו יודעים כמה זמן נדפס מילון, שיש בו מאות מונחים. אם לא תסתפק הוועדה בהחלטת המליאה, תביא זאת שנית למליאה. מי בעד ההצעה "לא-לא", בתנאי שהוועדה תקבל זאת?

הא' מלצר: לי נדמה, שאין כלל צורך לשנות את המונח הראשון "לא ולא". נכון, שלפעמים רוצים להדגיש את השלילה ואומרים "לא ולא". אבל אומרים בכל יום ויום קמוצה לאו דווקא כדי להדגיש. "לא ולא" בשווא קשה יותר לבטא מאשר "לא ולא" בקמץ. תמונת "לא-לא" גרועה היא משתי ההצעות גם יחד. לא יעלה על הדעת, שהכוונה היא פעמיים "לא" באל"ף.

הא' בן-חיים: אנו עוברים להצבעה:

- בעד הצעת הוועדה "לא ולא" בשווא - 11
 - בעד "לא ולא" בקמץ - 7
 - בעד "לא-לא" - 4
- הצעת הוועדה נתקבלה.

הא' מלמד : אפשר לומר "לא וגם לא".

הא' בן-חיים : האם המליאה מוכנה לאשר את המלה עֲתוּי?

הא' בן-שמאי : לא נוכל לשרש את המלה עֲתוּי מן הדיבור. זה בדיוק כמו המונח "יישום", שחדר לכל המקצועות. למה לנו לעשות מעשה בת יענה ולהתעלם מהמציאות?

הא' בן-חיים : אני מערער על כך, ולא מתוך נימוקים דקדוקיים. תמיד אפשר למצוא נימוקים דקדוקיים כדי להכשיר וכדי להטריף. יש בעיה כללית : באיזו מידה אנו משעבדים את העברית לשפה האנגלית? אין מונח timing בצרפתית או בגרמנית. אבל הלשון האנגלית משפיעה. והשאלה היא : מהו גבולה של ההשפעה הזו? כל עוד אנו יוצרים מלה ששורשיותה קיימת, ניחא. אנו שומעים "מיסוי". במשך דורות כתבו "הטלת מסים", אבל מפני שבאנגלית אומרים כך, taxation, החלו לומר "מיסוי". די לנו במלים הטכניות. עד היכן נלך, שניקח מלה עברית נגד כל מלה אנגלית? ודאי, שהלשון משועבדת. בשעה ששלטה הגרמנית, היו סופרים, כמו א"מ ליפשיץ, שכתבו עברית יפה, אבל תמצא, שליפשיץ אמר "תודה בעד" במקום "תודה על". היום קיימת השפעת האנגלית. השאלה, אם צריך לעשות פועל גזור מן "עת". אם כך, נאמר "לילוי" מן "לילה". השאלה היא, אם זה נחוץ. וזו אינה מלה במקצוע זה בלבד. אפשר שיובע מושג בשתי מלים. זו לא שאלת דקדוק. לכן אני מערער על "עֲתוּי".

הא' רבין : יש לי חשש, שאתה מתכוון ל"עֲתוּי", כפי שהיא משמשת בעיתונות. האם אפשר לקבל דוגמה של שימוש במונח זה באלקטרוניקה?

הא' אירמאי : אני רוצה להעיר הערה, שרמו הא' רבין לכך. יש מלים, שהן בפי העם, ויש מלים, הדרושות לצורך הבחנה מקצועית, ואין לנהוג תמיד דין אחד לגבי שתיהן. אני מתנגד למלה "יישום", לא מפני שאני חושב שאין היא אפשרית בעברית; על כך יחליטו אנשי הדקדוק. אך אין היא דרושה מבחינה מקצועית, והיא רק תוצאה של השתעבדות לאנגלית. אני עוסק במדע שימושי, ואינני זקוק למלה "יישום". אני מתרגם את המונח applied בתארים ובפעלים שונים, לפי הצורך. ב"יישום" אני רואה דבר עקרוני, שהמליאה צריכה לתת דעתה עליו. מה שנוגע למלה timing, יש לה הוראה מיוחדת באלקטרוניקה. אני מציע, שאיש המקצוע יביא דוגמאות לכך, כדי שתראו, שאי אפשר לעשות כאן צירופי מלים. ייתכן, שלא תהיה בררה, ונצטרך ליצור מלה אחת.

ואשר למונח אֶלְח, impurity – מקובל בענפים רבים לומר "זיהום". אך "זיהום" שברפואה שונה מן "זיהום" במתכת. בגלל השימוש ברפואה הביאו כאן את המונח אֶלְח, אולם מדובר במשהו שונה מאשר ברפואה. לדעתי, מונח שהוראתו ברפואה טובה אינו נחוץ במתכות.

הא' בן-חיים : מונחים שקובעים במקצוע הופכים למונחים כלליים. ברבעון לספרות, שיצא מטעם אחת האוניברסיטאות, מדובר על "יישום מתודות מדעיות". אומר הטכנאי, שהמונח מיותר. אם נקבע פה עֲתוּי אין לנו דרך להילחם ב"עֲתוּי" בשאר מקומות. גם לא ברור, אם זה נחוץ. אני מציע שלא נחליט על כך, עד שלא נדע, שאכן אנו חייבים לעשות זאת.

הא' בן-שמאי : השאלה שעורר הא' בן-חיים היא כללית. אנו צריכים לברר לעצמנו, עד היכן אנו מוכנים לשעבד את הלשון העברית? רציתי להציע שינוי בסדר היום, שנתחיל ב"שונות". אנו צריכים ליצור לעצמנו גוף, שיעסוק בדבר. אולי הוועדה לתקנת הלשון היא הגוף המתאים לכך. כל עוד אין גוף כזה, אין טעם לומר, ש"עֲתוּי" עובר את הגבול, ו"יישום" אינו עובר את הגבול, או להפך.

הא' בן-חיים : כיום אין גוף כזה, והאקדמיה היא הגוף שדן בכך. חוקה על החברים, שיש להם אידיאולוגיה לשונית. דברים, שחבר אומר על "עיתו", הוא אומר מתוך השקפה שלו. תפקידנו למנוע את שעבוד הלשון ללעז. אי אפשר לדבר על כך באופן כללי.

הא' שבטיאל : אני רוצה ללמד זכות על "יישום".

הא' בנדויד : שמעתי, שיש מלה טכנית "תזמון".

הא' בן-חיים : כל הערעורים קיבלו את תשובתם. נתקבלו המונחים : מְקָדָם, עֲדָרוֹן, מעגל לא וְלֹא – כהצעת הוועדה. הוועדה הסירה את הצעתה לגבי המונח פְּרָקֶת. גם המונח עתוי נמחק. זהו מונח כללי.

הא' ברגרין : הצעתי "מעגל לא וגם" במקום "לא וגם".

הא' בן-חיים : מחקנו "ולא"; האם נכתוב "וגם"?

הא' ברגרין : מה בדבר ניקוד "אחורנית"?

הא' בן-חיים : יש שני מושגים "אחורנית" ו"קדומנית". זוהי מלה דוגמת התואר "צורֶמְנִי", ויש לנקד בקמץ ורפה.

הא' ברגרין : יש ניקוד בפתח ודגש בנרין.

הא' שלי : מדוע לא "אחורית"?

הא' איתן : הכוונה לשם-תואר, שמובנו : בכיוון לאחור.

הא' שלי : אם כך, הניקוד צריך להיות בפתח, כמו במקרא.

הא' בן-חיים : זאת נשאר לוועדת הדקדוק, אם המלה תיכתב בפתח ודגש או בקמץ.

הא' בן-גון : זהו שם-תואר.

הא' מלצר : נשאר מלה אחת המוחזרת לוועדה : פְּרָקֶת. כדי שלא יהיה צורך לכנס את הוועדה לדיון במלה אחת, אני מציע במקום "פְּרָקֶת" – שהיא צורה על משקל "נסורת", "נשורת" – פְּרָקֶקֶת.

הא' ייבין : נאמר, שהמונח פְּרָקֶת אינו עומד לדיון.

הא' איתן : בכמה לשונות מביעים את העניין בביטוי מושאל מן הקולות, שמשמיע שומן רותח במחבת. הוועדה התרחקה מדרך זו ואמרה, שזוהי התפרקות חשמל, ונקרא לזה "פְּרָקֶת". הא' רצהבי ערער, אבל לא הציע הצעה. הא' נצר הציע מונח מלשון "רחש". ביקשנו לדחות את ההחלטה על מלה זו. אם בכל זאת המליאה מאשרת "פְּרָקֶת" – ניחא.

הא' מלצר : "נשורת", "נסורת" – זו לא הצורה הנדרשת כאן. על כן אני מציע "פְּרָקֶקֶת".

הא' מורג : הנימוק של הא' רצהבי, שבלשונות אחרות יש כאן חיקוי הצליל, אינו מחייב אותנו. אף הנימוק, שהשמיעו הא' מלצר אין בו כדי להכריע, שכן המשקל "קטולת" משמש במשמעויות שונות. ולפיכך איני רואה טעם לדחות מונח המתאים לציונו של הרעש הנוצר מפריקת זרם חשמלי. אין נימוק כבד משקל נגד המלה, ולכן אני נוטה לקבל אותה. "פְּרָקֶקֶת" הוא מונח משונה מבחינת הצליל, ואף מבחינת המשקל. נראה לי, שבלשון ימינו משמש משקל זה בעיקר לשמות-תואר (כגון "ירקרקת").

הא' מלצר: המונח פְּרֻקָּת יהיה דרוש לעניין אחר: מה שפורקים מאנייה או ממכונית משא, זו פרוקת.

הא' מורג: אף "פרוקת" מציין מטען שנפרק - אמנם מטען חשמלי.

הא' בז' שמאי: איני מבין למה אמרו "פרוקת". זאת יודעים המומחים. בגרמנית אין מונח מיוחד לכך. למה לא "רשרוש", למה לא "אוושה"?

הא' מורג: מלים אלה משמעותן כללית יותר.

הא' רצהבי: ה"פרוקת", שמבקשים להציעה לרעש המיקרופון, היא תוצאה של פריקת זרם חשמלי. לפי זה יהיו הגורם (פריקה) והתוצאה (פרוקת) גורמים משורש אחד. על כך יש להוסיף, כי לא מצינו בשורש "פרק" משמעות של המולה ורעש.

הא' בן-גון: הוא רוצה לומר, שהמונח מביע את הגורם, ולא את התוצאה.

הא' רצהבי: עיינתי במילון ערבי מקצועי, ומצאתי כי שם נקבע ל-frying המונח "פחית", שמשמעותו היסודית היא "לחש הנחש". הם בחרו אפוא בשורש מתאים, המביע קולות וצלילים. והערת אנב: כשאנו מתבקשים לאשר מונחים מקצועיים, שאין אנו בקיאים בהם, מן הראוי לשתף אנשי מקצוע מומחים לדבר, שיתנו הסברים מדויקים למונחים הנדונים, ויסירו ספקות מלב החברים.

הא' בן-גון: התשובה ניתנה. לא היו ערעורים על כך.

הא' איתן: אשר למונח הערבי "פחית", באנגלית קוראים לתופעה זו גם hiss, היינו לחש של נחש, והערבי תרגם מונח אנגלי זה.

הא' רבין: הא' מלצר יצר במלה "פרקרקת" תיאור אונומאטופאי לרעש ששומעים בטלפון. זוהי מלה נפלאה, ואני מציע לאשר אותה.

הא' בן-גון: לא רציתי לדבר על כך, כי אני סבור, שאין לזכור זמן רב כל כך על פרטים קטנים כאלה, בשעה שעל עניינים גדולים אנו מקמצים ברגעים. אך הא' בן-שמאי הביא כאן שיקול, שהוא כללי הרבה יותר; משום כך אני נוקק לשאלה זו. דווקא הגרמנית, שהזכיר הא' בן-שמאי, שייכת לשפות הנוטות, בצדק, להבחין במלים ברורות חד-משמעיות בין הרעשים השונים, ואילו כאן רווחת הנטייה לקחת מלה אחת כללית ולהשתמש בה בכל התחומים, מפני שאין צורך במלים מיוחדות. זוהי טעות גמורה. לא איכפת לי, שתהא "פרוקת" או "פרקרקת", ייתכן שהא' מלצר מציע הצעה נבונה, אבל צריך ללכת לקראת ייחוד מונחים, ולא לקראת טשטוש ההבחנות.

הא' מורג: נראה לי, שעקרונית אין אנו חייבים לילך בדרך התרגום ביצירת המונחים. אף בלשונות המוצא, שאנו שואבים מהן, יש שחלה שבשתא ביצירתם של מונחים, ומה טעם נעביר את השיבוש ללשונו (וזה אינו הנימוק היחיד נגד יצירת מונחים בדרך של תרגום). אשר ל"פרקרקת", נראה לי, שמונח זה עשוי שלא להתקבל, אבל בוודאי בנוי שיקול זה, כשיקולי הדעת בענייני מיונח בכלל, על עניינים שבטעם אישי.

הא' ייבין: יש צמח ידוע "פְּרֻקָּק" ונקרא כך על שום שיש לו פרקים, הוא בעל פרקים. כאן לא מדובר על בעל פרקים, אלא על פירוק. איני רואה טעם רע ב"פרוקת". "נסורת" זה ענין לחדוד; משקל זה משמש לסימון דברים שונים.

הא' אירמאי: המונח "רעש" (noise) הוא אב-מונח באלקטרוניקה. כל תופעה אלקטרונית, שאינה בהתאם לרצונו, נקראת "רעש" או "אוושה". זהו מושג מופשט, שאינו קשור דווקא עם מה שאנו שומעים. מבחינים בין סוגים שונים של רעש. בענף אחד דרושות הבחנות מסוג אחד, ובענף אחר דרושות הבחנות מסוג שני. אנב דיון בפרק מסוים באלקטרוניקה נתקלנו במושג, המביע רעש מסוים, המופיע, כשאין המיקרופון משמיע צלילים הרמוניים, המתבטאים באופן מתמטי. כשלובשים בגד ניילון ביום חמסין נשמע רעש כזה, הטען שם מיוחד. בענף האלקטרוניקה נוצר הרעש בגלל התפרקות ניצוץ חשמלי. זה דומה לרחש השומן המיטגן, ואין הכרח לקשור אותו דווקא להתפרקות חשמלית. רצוי, שוועדה למונחי האלקטרוניקה תדון ברעשים למיניהם.

אין להמליץ על המונח "פרוקת", כי "פרוקת" קשורה בשורש "פרק", וייתכן שניזקק לו בדברים אחרים.

הא' בן-חיים: בכל זאת אציע לחברים להחזיר את המלה לדיון בוועדה, שמא היא עצמה תמצא דרך אחרת. מלה אחת לא תעכב את הדפסת המילון. כל שאר המלים אושרו לאחר דיון.

הא' אירמאי: אני מניח, שוועדת האישרים תוכל להציע שינויים נוספים.

הא' בן-חיים: מי בעד אישור פרקים ד'-ה' של המילון, להוציא את המלה פִּרְקָתָּהּ? המלה עֲמַי נמחקה.

בעד אישור הפרקים ד'-ה' של המילון הצביעו 19 חברים.
המילון אושר.

ג. הא' בן-חיים: הא' אברמסון מערער על מלה מסוימת, שכבר אושרה.

הא' איתן: במילון למונחי הצילום, שאושר בשנה שעברה, והדפסתו עומדת להיגמר בקרוב, בא המונח יוֹתְרָת. בהתחלה של מיקרופילם מוסיפים חלק, שכתוב עליו תוכן הסרט וכיו"ב, וגם בסופו יש חלק נוסף כזה. לכך קראה הוועדה "יוֹתְרַת-ראש" ו"יוֹתְרַת-סוף", והמלים הללו אושרו. הא' אברמסון מוכיח במאמרו: שהמלה יוֹתְרָת בניקוד זה נמצאת רק בצירוף "יותרת הכבד". בכל עניין אחר משמשת במקורות "יוֹתְרָת" בשווא. ואני מצאתי, שאף ועד הלשון קבע במונחי האנטומיה "יוֹתְרַת-המוח". הא' אברמסון מציע לשנות את הניקוד ולקבוע: יוֹתְרָת.

הא' בן-חיים: יש אפוא חברים המקבלים חומר רב, ומונעים מן המליאה אפשרות של טעות. נראה לי, שהערעור יכול להתקבל על דעת החברים. התיקון טעון אישור המליאה, ואני מבקש את החברים להצביע על התיקון.

הא' מלצר: נראה, שיש כאן שאלה של ניקוד. אילו עמדה רק שאלה זו, הייתי אומר, שיש אמנם רק "יותרת הכבד". אבל בעיני המונח "יותרת" איננו נאה. "יותרת" משמע, שמהוה הוא מיותר. זה לא המונח המתאים למקרה הזה. הייתי קורא לכך "תורף".

הא' בן-חיים: אנו דנים רק על הניקוד של המלה, שבעיקרה כבר אושרה.

1. המילון עומד לצאת בסדרת המילונים המקצועיים.
2. המאמר מובא בסמוך, עמ' 91-92.

הא' שירמן: "יותרת הכבד" איננה חלק מיותר.

הא' שלי: "תורף" יש לה משמעות ברורה בתלמוד לעניין טופסי שטרות. הוא המקום החלק בטופס שיש למלאו. וכן בשאלונים ובשאר טפסים. אם המלה צריכה לציין דבר מיותר, עודף, אפשר לומר "ספח" או בדומה לזה.

הא' בן-חיים: איננו דנים על מונח חדש. יש הכרח לשנות את הניקוד של מונח שנתקבל.

בעד תיקון הניקוד: יתרת - 17
נגד - אין
נמנעים - 2
התיקון נתקבל.